

the health/ the assistance to a correct formation and the all-round physical development of an organism, the prophylaxis of the diseases, the guarantee of a high level of physical health, the capacity for a work during the whole period of studying, the mastering of the system of the practical abilities and experiences, the acquisition of the experience of a creative usage of physical education and a sport activity for the attainment of personal and professional aims. Everything mentioned means the psychophysical readiness of the graduate of the of Higher educational institute in a vital activity and a chosen profession.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ФАКУЛЬТЕТУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Марина КАРЧЕНКОВА, Олександр ІЩЕНКО

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет

Вибір майбутньої професії, самовизначення є одним із важливих життєвих рішень людини, основою подальшого затвердження в суспільстві. Механізм вибору трудової діяльності, як правило залежить від співвідношення індивідуальних особливостей людини з відповідними професійними функціями. Тому, проблема досягнення відповідності здібностей людини з діяльністю, яку вона виконує, завжди була об'єктом наукових досліджень. В наукових працях А.Г. Ковальова, Е.А. Климова, В.Н. Мясичева, Г.А. Шадрікова та інших, доведено, що узгодження професійних вимог трудової діяльності з індивідуальними характеристиками можливо двома шляхами.

Перше, шляхом зміни самої діяльності, або шляхом розвитку комплексу професійно-особистих якостей, необхідних для подальшої успішної роботи. Другим шляхом професійно важливих якостей є необхідною умовою ефективного виконання обраною професією. З точки зору Шадрікова В.Д. (3) на формування професійно важливих якостей впливають: властивості нервової системи, особливості професій, особисті характеристики, знання та переконання людини. Професійний розвиток – це складний процес, який створює невід'ємну частину професійної особистості, сприяє вдосконаленню знань, умінь та навичок, а також формуванню необхідних для певної діяльності здібностей. Тому, одним з завдань вищої освіти є створення сприятливих умов для подальшої професіоналізації і формування повноцінно розвинутої особистості. Державна політика розбудови вищої освіти України ставить підвищені вимоги до професійної підготовки фахівців у всіх галузях, у тому числі і до організації навчання вчителя фізичної культури. Актуальність і соціальна значимість фізичного виховання на сьогодні, вимагає чіткої і конкретної мети – одержані випускниками знання спрямовані на фізичне вдосконалення, зміцнення здоров'я нації, і особливо, професійної діяльності.

В останні роки підвищився інтерес дослідників до особистості людини, його виховання та його професійних якостей. Цю проблему вивчали: І.А. Шадріков, О.С. Куц, А. Огністий, В.О. Сластьонін, А.В. Цьось, В.Т. Ялович

та інші. Вони стверджують, що для майбутнього педагога, необхідною умовою ефективного оволодіння професією, є комплекс професійних здібностей, перш за все, педагогічних, що зумовлено специфікою діяльності вчителя. Тому, завданням нашого дослідження стало по-перше: вивчення структури і змісту професійних здібностей вчителя фізичної культури, по-друге – виявлення в структурі професійних здібностей, найбільш важливих компонентів, які дадуть змогу визначити шляхи підвищення професійної підготовленості майбутніх фахівців. В якості провідних характеристик готовності випускника до професійної діяльності були розглянуті не тільки теоретичні знання, спеціальні навички та уміння, але і власний світогляд, особисті якості, ціннісні орієнтації, фізичний розвиток. У результаті вирішення першого завдання дослідження була розроблена схема педагогічних здібностей учителя фізичної культури, до якої увійшли: комунікативні, сугестивні, організаційні, дидактичні, мовні, перцептивні, конструктивні, пізнавальні здібності, педагогічна спостережливість та уважність, креативність, толерантність, рухові.

На основі проведених нами досліджень, професійні здібності вчителя фізичної культури ми поділили на три підсистеми: індивідуальні якості, педагогічні здібності, спеціальні здібності.

До першої підсистеми віднесено: інтелект, якості особистості і культура поведінки, індивідуальний рівень розвитку психофізіологічних і фізичних якостей, необхідних у діяльності вчителя фізичної культури. Друга підсистема складається з педагогічних здібностей. У третю підсистему віднесені професійні уміння і навички: командна мова, правильність спеціальної термінології, техніка рухів. Названі підсистеми і їх компоненти не тільки тісно пов'язані між собою, але і в значній мірі перетинаються, стимулюючи формування нових та вдосконалення існуючих здібностей.

В ході подальшого дослідження було проведено анкетування 69-р. випускників факультету підготовки вчителів фізичної культури Переяслав-Хмельницького педагогічного університету. Переважна більшість студентів важливими для педагога рисами вважають такі: справедливість, відповідальність, вимогливість до дітей і до себе (95%), любов та повагу до дітей (91%), перцептивні здібності (уміння сприймати іншу людину та розуміти її), працьовитість і рухові якості (87%). Важливе місце також займають такі властивості, як культура поведінки та зовнішній вигляд, особисті якості (82%), комунікативність (76%), толерантність (73%), педагогічна уважність і спостережливість (70%), мовна культура, впливовість та педагогічний такт (57%).

Як другорядний компонент в формуванні особистості педагога вважається емоційна стабільність, дидактичні здібності та креативність (40%). Ці показники свідчать про те, що студенти-випускники знаходяться на першому, елементарному, рівні оволодіння педагогічною майстерністю, тобто володіють лише окремими елементами професійної діяльності фахівця фізичної культури. Аналіз навчальних програм вищої школи показав, що педагогічні дисципліни орієнтовані, як правило, на формування системи педагогічних знань, умінь та навичок, а спеціальна підготовка студентів до професії залишається другорядною. В ході дослідження виявлено, що найбільш ефективним засобом формування спеціальних професійних здібностей є педагогічна практика студентів в загальноосвітніх школах та дитячих оздоровчих таборах.

Розглядаючи практику у школі як органічну ланку процесу навчання фахівця, необхідно виділити декілька факторів, які сприяють формуванню професійної підготовленості: створення належних умов для повного використання теоретичних методичних знань та умінь студентів, отриманих в університеті; продуктивна організація

фізичної діяльності згідно завдань навчальної програми; відношення колективу педагогів та учнів до студентів-практикантів.

Підтвердженням тому є результати відповідей випускників на питання анкети: "В яких видах педагогічної діяльності в ході практики були складності?". Найбільші труднощі на 3-ому курсі відчували студенти при проведенні хронометражу (54%), складанні індивідуальних планів (36%) та конспектуванні уроків (21%), заповнення журналіста (27%). На 5-му курсі ці показники значно зменшилися, (39%, 12%, 3%, 3% – відповідно), однак залишилися відносно високими. Тим самим ми згодні з результатами досліджень М. Кричфалушія, який стверджує, що практично усі студенти-практиканти тією чи іншою мірою зазнають труднощів у попередньому плануванні своєї роботи і роботи учнів, тобто вони мають низький рівень сформованості конструктивних умінь (2).

При оцінці своїх комунікативних навичок, випускники вважають, що вони навчилися вільно встановлювати контакт з дітьми вже на 4-му курсі, особливо після роботи в літніх таборах (85% – 3 курс, 97% – 4 курс). Уміння подавати команди викликає труднощі у 21% на 3-му курсі, а на 4-му курсі зменшується вдвічі, особистий приклад виконання фізичних вправ – тільки у 9% студентів 3-ого курсу, самостійне проведення уроку є певною проблемою для 33% практикантів, на 4-му курсі всього лише для 3%. На 5-му курсі усі студенти набувають хороші уміння у цих видах педагогічної діяльності. Загальною організацією педагогічної практики, починаючи з третього курсу навчання студентів, опираючись на одержані в університеті теоретичні знання і загальну спеціальну підготовку, сформувати основи педагогічної майстерності вчителя фізичної культури.

Література:

1. Лавров Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта. К.: Олимпийская литература, 2002. – 294 с.
2. Кричфалуший М.В. Конструктивні уміння – важливий фактор формування особистості вчителя фізичної культури // Зб. наук. пр.: "Фізичне виховання, спорт та культура здоров'я у сучасному суспільстві". – Луцьк, 2002. – С. 115.
3. Шабуров В.Д. Деятельность и способности. – М., 1994. – С. 180 – 182.

WAYS OF MASTERING OF THE PROFESSIONAL READINESS OF THE GRADUATES OF THE FACULTY OF TRAINING OF THE PHYSICAL CULTURE TEACHERS

Maryna KARCHENKOVA

Pereyaslav-Khmelnytskiy pedagogical university

The results of an estimation of professional complex of abilities of the physical culture teachers using the pedagogical practice are given in the article.
